Lausunto Eduskunnan Maa- ja metsätalousvaliokunnalla
koskien hallituksen esitystä HE 36/2026 vp

23.4.2026

Peruna on suomalaisessa ruokajärjestelmässä keskeinen peruselintarvike ja merkittävä osa kansallista ruokaturvaa. Se on ravintoarvoltaan monipuolinen, kotimaisissa olosuhteissa hyvin viljeltävä ja varastoitava kasvi, jonka saatavuus ei ole riippuvainen tuonnista kuten monien muiden elintarvikkeiden. Perunantuotannon jatkuvuus ja kannattavuus ovat siten suoraan yhteydessä huoltovarmuuteen ja kykyyn turvata väestön ravitsemus myös poikkeusoloissa.

Hallituksen esityksen tavoitteet elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamisesta ja heikomman sopimusosapuolen aseman vahvistamisesta ovat kannatettavia. Peruna-alan näkökulmasta esityksessä on useita myönteisiä elementtejä, mutta myös rajoitteita, jotka vaikuttavat sen käytännön merkitykseen.

Esityksessä ehdotettu velvollisuus neuvotella sopimusehtoja uudelleen olosuhteiden merkittävästi muuttuessa on peruna-alalle erityisen tärkeä. Tuotantokustannukset voivat vaihdella nopeasti esimerkiksi lannoitteiden, energian ja työvoiman hintojen muutosten seurauksena. Tähän asti riski kustannusvaihteluista on kohdistunut pääosin viljelijälle. Uudelleenneuvotteluvelvollisuus parantaa tilannetta, mutta on huomattava, että se ei takaa sopimusehtojen muuttumista viljelijän kannalta kohtuullisemmiksi. Haasteellista on suhteellisen pitkät sopimusajat. Peruna-alalle soveltuva sopismuskausi olisi vuoden kerrallaan.

Epäreilujen kauppatapojen rajoittaminen on myös peruna-alalla merkityksellistä. Oleellista on määritellä, mikä on epäreilua. Alalla on esiintynyt tilanteita, joissa toimitusehtoja tai laatuvaatimuksia on muutettu yksipuolisesti tai joissa hinnoitteluun on kohdistunut jälkikäteistä painetta. Esityksen voidaan arvioida vahvistavan toimittajien asemaa tällaisissa tilanteissa, mikäli sääntelyä myös valvotaan tehokkaasti.

Kaupan omien merkkien asemaan liittyvät muutokset voivat vaikuttaa peruna-alaan, jossa tuotteet ovat usein bulkkiluonteisia ja myydään myös vähittäiskaupan omilla tuotemerkeillä. Esityksen tavoite estää perusteetonta suosimista on kannatettava, mutta käytännön vaikutusten voidaan arvioida jäävän rajallisiksi.

Tietovaatimusten rajoittaminen on peruna-alalle tärkeä lisäys, sillä tuotantokustannuksiin liittyvän tiedon laaja luovuttaminen voi heikentää viljelijän neuvotteluasemaa sekä heikentää jalostajien liikesalaisuuksien leviämistä, kuten reseptiikka. Esityksen mukainen kohtuuttomien tietopyyntöjen rajaaminen tukee tasapainoisempaa sopimussuhdetta koko peruna-alalle. Kohtuuttomuuden määrittäminen, esimerkiksi reseptiikan suhteen, on avainasemassa peruna-alalla.

Valvonnan tehostaminen ja elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivallan vahvistaminen ovat keskeisiä tekijöitä lain vaikuttavuuden kannalta. Peruna-alalla yksittäisen viljelijän mahdollisuudet puuttua epäkohtiin ovat rajalliset, joten viranomaisvalvonnan rooli korostuu.

Kokonaisuutena esitys parantaa peruna-alan toimijoiden asemaa erityisesti sopimusneuvottelujen osalta ja tuo lisää suojaa epäreiluja käytäntöjä vastaan. Samalla on kuitenkin todettava, että esitys ei ratkaise alan keskeisiä kannattavuushaasteita eikä merkittävästi muuta markkinoiden rakenteellista valtasuhdetta. Lain vaikutukset riippuvat pitkälti sen käytännön soveltamisesta ja valvonnan tehokkuudesta.

Kokonaisuutena voimme todeta peruna-alalle laki tuo hieman lisää suojaa ja neuvotteluvoimaa, mutta ei ratkaise kannattavuusongelmia.

Lisätietoja

Peruna-alan yhteistyöryhmä ry
Puheenjohtaja Markus Jussila, puh 050 3740757, markus.jussila@jepo.fi
Asiamies Kati Pohjanmaa, puh 040 040 2656, kati.pohjanmaa@perunasta.fi